

Tiekartta kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden saatavuuden turvaamiseksi

Ohjausryhmäkokous 3

Aika: 2.10.2025 klo 13–15

Paikka: Teams

Läsnä:

Veli-Pekka Reskola (MMM), puheenjohtaja

Sanna Tikander (MMM), varapuheenjohtaja

Hanna Mäkimantila (EPO-ELY), Jäsen

Juha Mantila (Huoltovarmuuskeskus), jäsen

Päivi Laitila (TEM), jäsen

Kaisu Aapala (SYKE, Kimmo Syrjäsen sijaisena)

Pekka Väisänen (MMM), jäsen

Anja Norja (EPO-ELY), asiantuntijajäsen

Kirsi Kalliokoski (PPO-ELY), asiantuntijajäsen

Hankeryhmän edustajina Luonnonvarakeskuksesta (LUKE) Niko Silvan (projektipäällikkö), Sanna Finni (sihteeri), Katariina Manni, Juha Näkkilä ja Frans Silvenius.

Poissa:

Kaisa Pirkola (MMM), asiantuntijajäsen

Kimmo Syrjänen (SYKE), jäsen

ASIALISTA

1. Kokouksen avaus. Kokous avattiin 13:03.

2. Asialistan hyväksyntä.

Asialistan numerointi korjattiin ja muihin asioihin lisättiin tietoisku Hankeikkunasta.

3. Läsnäolijoiden toteaminen ja mahdolliset ohjausryhmän edustajien muutokset/täydennykset, kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi, kun läsnä oli lähes kaikki ohjausryhmän jäsenet tai heidän varajäsenensä.

Kirsi Kalliokoski esitteli itsensä uutena osallistujana. Puheenjohtaja lähettää hänelle myös tiedoksi ohjausryhmän asettamiskirjeen.

Ohjausryhmän edustajissa on tiedossa muutoksia. Sanna Tikander sijaistaa puheenjohtajana loppuvuoden ajan. Kaisa Pirkolasta tulee ohjausryhmän varsinainen jäsen, ja hänen varajäsenekseen kutsutaan Anu Koivisto.

4. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen.

Pöytäkirjaluonnos on lähetetty ohjausryhmälle nähtäväksi ja kommentoitavaksi 22.08.2025. Pöytäkirjan kohtaa 5 korjattiin puheenjohtajan pyynnöstä 27.8.2025. Linkki Teamsissa sijaitsevaan korjattuun pöytäkirjaan on lähetetty tämän kokouksen asialistan mukana. Puheenjohtaja pyysi vielä kommentteja pöytäkirjaan.

Päätettiin, että muokataan vielä kohtaa 7. Ei kirjata käytyä keskustelua, vain päätökset. Perusteluna muutokselle on, että kokouksessa voidaan näin käydä vapaammin keskustelua.

5. Hankkeen eteneminen ja sidosryhmiltä saadut terveiset

Projektipäällikkö esitteli sidosryhmäkyselyn tuloksia ja sidosryhmätapaamisen sisältöä. Tilaisuus pidettiin 30.9. Tampereella.

Käytiin läpi tiekartan valmistelun vaiheet ja aikataulu.

Elokuussa toteutetun sidosryhmäkyselyn tarkoituksena oli kartoittaa kuivikkeisiin ja kasvualustoihin liittyvät haasteet ja sidosryhmätilaisuuden tavoitteena puolestaan oli koota ratkaisuehdotuksia haasteisiin.

Tilaisuuden osallistujat kiinnittivät huomiota erityisesti sidosryhmien näkemuseroihin turpeen korvattavuudesta kasvualusta- ja kuivikemateriaalina. Materiaalien tuottajat ja käyttäjät suhtautuvat selvästi skeptisemmin turpeen korvattavuuteen vuoteen 2040 mennessä kuin esim. viranomaiset ja hallinnon edustajat sekä tutkimus, opetus ja neuvonta.

Turpeen merkitys kasvualustojen valmistajille ja käyttäjille on edelleen erittäin tärkeä. Suurin osa tästä vastaajaryhmästä näki tärkeänä turvata sen saatavuus myös tulevaisuudessa ja näki tukitoimet tarpeellisena.

Muiden toimijoiden vastauksissa nähtiin turpeen tärkeimpinä täydentäjinä kuivikkeissa kutteri, olki ja separoitu lanta. Sekä kasvualustojen osalta rahkasammal ja kompostit. Käyttäjien näkemyksen mukaan esiin nousivat kuiviketurvetta korvaavista materiaaleista kutteri, sahanpuru ja olkipelletti/olki. Kasvualustojen käyttäjät näkivät turvettä täydentävinä materiaaleina pääasiassa rahkasammaleen. Seuraavaksi suurin vastaajaryhmä ei nähnyt vaihtoehtoa turpeelle, ja kolmantena esiin nousi puukuitu ja kompostipohjaiset materiaalit.

Nostettiin vastaajien näkemyksiä tarvittavista kehitys- ja tutkimustoimista sekä nostoja sidosryhmätapaamisen pienryhmätyöskentelystä.

Sidosryhmätilaisuudessa Tuotanto-teemassa nähtiin haasteena tuotantoalueiden riittävyys, valitukset, lupaprosessit ja luvituksen vaatimusten ennakoimattomuus. Myös tuotteen ja raaka-aineen hinta nähtiin tärkeänä esim. ei voida tukeutua raaka-aineeseen, joka kilpailee energiakäytön kanssa hintakilpailun vuoksi. Poliittisen päätöksenteon jatkuvuus ja pysyvyys yli hallituskausien olisi turvattava. Materiaalien kuivikemateriaalien logistiikka nähtiin haasteena ja ratkaisuksi esitettiin tilakohtaista tuotantoa omiin tarpeisiin.

Käyttäjä-teemaa pohtivassa pienryhmässä esiin nousi materiaalien tuotantoon ja laatuun liittyvät vaatimukset, tuotanto- ja käyttökustannusten kohtuuhintaisuus sekä kierrätys/jatkokäyttö.

Ratkaisuehdotuksina tuli esiin tuotanto- ja käyttökustannusten alentaminen, uudet ratkaisut ja separoidun lannan käyttö kuivikkeena.

Sääntely, ympäristövaikutukset, kuluttajat ja markkinat -teemassa toivottiin lainsäädännön parempaa ennakoitavuutta ja hallinnonalojen yhteistyötä luvitusprosessien sujuvoittamiseksi.

Ympäristövaikutukset tuotava LCA-laskennalla esiin. Kuluttaja- ja markkinapuolella maksuhalukkuus ei aina vastaa tuotantokustannuksia. Tuottajilla ei ole riittävästi päätäntävaltaa tuotantotavoista johtuen esim. kauppaketjujen päätöksistä. Turvetta ei tulisi nähdä täysin korvattavana materiaalina (oleellinen osa seoksissa edelleen tulevaisuudessa).

Sidosryhmätilaisuuteen oli kutsuttu reilu 100 henkilöä ja paikalla oli n. 60. Kutsutuista kohderyhmistä kattavasti saatiin paikalle muista ryhmistä paitsi luonnonsuojelujärjestöistä.

Ohjausryhmän pyynnöstä summattiin vielä sidosryhmätilaisuuden pääviestejä. Näistä projektiryhmä nosti seuraavat:

- Toimijoiden kokemus politiikkamuutosten ennakoimattomuudesta. Muutos oltava hallittua, ei poukkoilua.
- Turve nähdään tärkeänä ja saatavuutta halutaan varmistaa pidemmällä aikavälillä
- Turvetta korvaavilla/täydentävillä materiaaleille on tarvetta, sillä turvetuotannon volyymia ei voida pitää entisellä tasolla
- Tarvitaan mahdollisimman realistisia materiaaleja ja tukea käyttöönottoon (tukitoimet, TKI toiminta).

Toisena kysymyksenä ohjausryhmästä nostettiin miten turpeesta luopuminen kasvualustoissa vaikuttaa metsien uudistamiseen ja ovatko metsätaimituottajat olleet mukana kyselyyn vastaajina. Todettiin, että kysely on saavuttanut myös metsätaimituottajat. Ja projektiryhmä on tietoinen, että metsätaimituotannossa turve on vaikeampi korvata kuin puutarhatuotannossa.

Lisäksi keskustelussa nostettiin esiin, että energia- ja ilmastostrategia on ollut kesällä lausunnolla. Turvepellot ja päättyneet turvetuotantoalueet ovat myös tässä mukana.

Kokouksessa ja sidosryhmätilaisuudessa esitetty yhteenveto tuloksista annetaan ohjausryhmän käyttöön tallentamalla se MMM-tiekartta OHRY Teamsiin (tallennettu).

6. Ohjausryhmäkokousten ajankohdat ja esitykset kokousten teemoiksi

Järjestetään seuraavat ohjausryhmäkokoukset:

- Marraskuun alussa. Ympäristö ja luvitus-teemainen asialista sekä osallistujalista. Alustavat toimenpide- ja linjausehdotukset TKI-rahoitukselle. Ei viikolle 45.
- Joulukuussa väliraportti tiekartasta. Esitetään otsikkotasolla tiekartan rakenne.
- Tammikuussa käsitellään loppuraporttiluonnos. Tiekarttaluonnos lähetetään ohrylle etukäteen.

Sanna Tikander varaa kokousten tarkemmat ajankohdat kalentereihin.

7. TKI-rahoituksen tilanne (mm. aikataulunäkymät, ohryn evästyksset ensimmäisen haun teemasta)

TKI rahoitusta on saatu osoitettua EPO-ELYlle ja rahoitusmuotoa varten avataan omat sivut EPO-ELYN sivuille. Rahoitettavien hankkeiden valintakriteerit on vahvistettu. Ensimmäisen haun aikataulu ei ole vielä selvä, mutta tavoitteena avata vielä vuoden 2025 puolella, hankeaika tulee olemaan vuoden 2027 loppuun saakka. Alustavana teemana turvetta täydentävät tai korvaavat materiaalit ja kohderyhmänä pääosin PK-sektorin yritysten kokeilut. Investointituet tulevat myöhemmissä hauissa. Toinen haku avataan ensi vuoden puolella ja hankeaikaa on osalle hankkeista 2027 ja osalle 2028 loppuun saakka.

Keskusteltiin vielä ensimmäisen haun teemasta. Pelkkiä markkinakartoituksia ei voida rahoittaa, mutta toteutettavuustutkimusta kyllä. Yritysten näkökulmasta olisi hyödyllistä, jos toisen haun investointituet olisivat jo tiedossa. Hanketoimijana pääasiassa PK-sektorin yritys, joka voi toteuttaa yhteistyössä hanketta yhdessä tutkimuslaitoksen kanssa. Yhteisön tukiprosentti tulee olemaan pienempi kuin yritysten. Myös ensimmäisen TKI teemaisen haun hankkeet voivat sisältää pienimuotoisia investointeja.

8. Muut asiat

Ministeriöiden hankkeille avataan hankesivu Hankeikkunaan <https://api.hankeikkuna.fi/>. Myös tämän hankkeen ikkuna tullaan sinne avaamaan. Hanketietojen lisäksi sivulle tallennetaan ohjausryhmän pöytäkirjat.

Lukea pyydettiin lisäämään asiantuntijaryhmien kokoonpano ja tehtävät näkyviin ohjausryhmän Teamsiin (lisätty).

Puheenjohtaja tarkensi hankkeen raportointi- ja julkaisuohjetta projektipäällikön pyynnöstä. MMM ei julkaise hankkeen raporttia, mutta Luke voi hankkeen tulokset julkaista omassa julkaisusarjassaan. Esitys tiekartasta on MMMlle riittävä hankkeen tuotos.

9. Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 14.53.